de Rechtspraak

De Minister van Veiligheid en Justitie
mr. I.W. Opstelten
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Directie Strategie en Ontwikkeling

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

t 070 - 361 9723
f 070 - 361 9746
www.rechtspraak.nl

datum 15 juni 2011

ons kenmerk UIT 3550 S&O / CF
uw kenmerk 5692780/11/6
onderwerp Advies Reparatiewet Wet griffierechten burgerlijke zaken

Geachte heer Opstelten,

Bij brief van 15 april 2011, kenmerk 5692780/11/6 verzocht u de Raad voor de rechtspraak (de "**Raad**") advies uit te brengen inzake het voorstel van wet tot reparatie van de Wet griffierechten burgerlijke zaken (het "**Wetsvoorstel**").

Het Wetsvoorstel geeft uitvoering aan een toezegging die is gedaan tijdens de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel voor de Wet griffierechten in burgerlijke zaken (de "**Wgbz**"). Nadat voornoemd voorstel van wet was ingediend bij de Eerste Kamer is een artikel in het tijdschrift voor Civiele Rechtspleging verschenen van mr. Von Schmidt auf Altenstadt (TCR 2010, nr. 3, p. 73-76) waarin is gewezen op een aantal wetstechnische gebreken en leemten van het wetsvoorstel. Toegezegd is om deze te verhelpen. Daarnaast wordt in de Memorie van Toelichting (de "**MvT**") aandacht besteed aan de toezegging om nogmaals te kijken naar de hogere griffierechttarieven voor rechtspersonen bij relatief kleine incassovorderingen bij de kantonrechter.

Gehoord de gerechten, adviseert de Raad als volgt.[1]

[1] De Raad voor de rechtspraak heeft op grond van artikel 95 Wet op de rechterlijke organisatie een wettelijke adviestaak met betrekking tot nieuwe wets- en beleidsvoorstellen die gevolgen hebben voor de rechtspraak. De adviezen worden vastgesteld na overleg met de gerechten. De Raad voor de rechtspraak is een adviescollege in de zin van artikel 79 en 80 van de Grondwet. Bij het opstellen van zijn adviezen beoordeelt de Raad de voorgenomen wet- en regelgeving in het bijzonder op de gevolgen voor de organisatie en de werklast van de gerechten en op de (praktische) toepasbaarheid en uitvoerbaarheid. Rechters zijn bij de behandeling van individuele zaken niet gebonden aan de inhoud van de wetgevingsadviezen van de Raad voor de rechtspraak.

Advies

Het Wetsvoorstel en de MvT geven aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen.

1) Opmerkingen vooraf

Kostendekkende griffierechten
De Raad stelt het op prijs dat de Wgbz met onderhavig Wetsvoorstel wordt gerepareerd. Het is van groot belang - ook met het oog op de invoering van kostendekkende griffierechten[2] - dat het griffierechtstelsel zo eenduidig mogelijk is, zodat in de praktijk zo min mogelijk interpretatieproblemen ontstaan.

Evaluatiewet modernisering rechterlijke organisatie
In het Wetsvoorstel zijn wijzigingen aangebracht vooruitlopend op de Evaluatiewet modernisering rechterlijke organisatie (de **"Evaluatiewet"**), die op 17 mei 2011 door de Eerste Kamer is aangenomen en gedeeltelijk per 1 juli 2011 in werking zal treden.[3] Gezien het feit dat de bepaling betreffende de kamer die tot de sector kanton behoort van inwerkingtreding per 1 juli 2011 wordt uitgezonderd en op eigen merites zal worden bezien bij gelegenheid van de invoering van de gerechtelijke kaart, is het de vraag of in onderhavig Wetsvoorstel reeds op inwerkingtreding van de Evaluatiewet kan worden vooruitgelopen, of dat dit dient te gebeuren op het moment dat de uitgezonderde onderdelen van de Evaluatiewet alsnog worden aangenomen.[4]

---

[2] Zie ook het advies van de Raad voor de rechtspraak d.d. 1 juni 2011 inzake het Wetvoorstel kostendekkende griffierechten.
[3] Staatsblad, Jaargang 2011, nr. 255.
[4] Zie de brief inzake inwerkingtreding Evaluatiewet modernisering rechterlijke organisatie c.a. (320121 en 32562) van de Minister van Veiligheid en Justitie aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal d.d. 16 mei 2011

2) Artikelsgewijze opmerkingen

ARTIKEL I, onderdeel B – Artikel 4 lid 2 Wgbz
Lid 2 behoort te eindigen op een ";" in plaats van "." (of lid 1 moet eindigen met "." in plaats van ";").

ARTIKEL I, onderdeel B – Artikel 4 lid 3 Wgbz
Naar het oordeel van de Raad is het voorgestelde derde lid van artikel 4 Wgbz betreffende de niet dagelijks voorkomende rangregeling nog niet duidelijk. Als er verschil van mening bestaat over de verdeling van de executie, kan de meest gerede partij ingevolge artikel 481 Rv om een rangregeling verzoeken. Dit artikel is niet uitgezonderd, dus die meest gerede partij is griffierecht verschuldigd. De Raad vraagt zich af waarom thans alle andere schuldeisers van betaling van griffierecht zijn vrijgesteld (artikel 482 Rv) terwijl de meest gerede partij dat niet is. Met andere woorden: is het niet wenselijk om ook artikel 481 Rv van de verplichting tot betaling van griffierecht uit te zonderen en het griffierecht vast te knopen aan het doen van tegenspraak (artikel 484 Rv)?

ARTIKEL I, onderdeel G - Artikel 15 Wgbz
Artikel 15 Wgbz komt volgens het Wetsvoorstel als volgt te luiden:

> *1. Van partijen die bij dezelfde advocaat of gemachtigde verschijnen en gelijkluidende conclusies nemen, wordt slechts eenmaal een gezamenlijk griffierecht geheven. Hetzelfde geldt voor verzoekers en belanghebbenden die bij dezelfde advocaat of gemachtigde verschijnen en gelijkluidende verzoekschriften of verweerschriften indienen.*
> *2. Indien tot partijen of tot verzoekers of belanghebbenden als bedoeld in het eerste lid, zowel natuurlijke personen als rechtspersonen behoren, wordt het griffierecht geheven dat rechtspersonen verschuldigd zijn. Behoren tot degenen bedoeld in het eerste lid, zowel onvermogenden als niet-onvermogenden, dan wordt het griffierecht geheven dat niet-onvermogenden verschuldigd zijn.*[5]

Eén verzoekschrift, meerdere advocaten
De vraag komt op of meerdere keren griffierecht moet worden geheven indien één verzoekschrift door meerdere verzoekers ieder vertegenwoordigd door een eigen advocaat of gemachtigde wordt ingediend. Door de huidige formulering kan er een ongerechtvaardigd verschil in heffing van het griffierecht ontstaan tussen het indienen van één verzoekschrift door meerdere verzoekers zonder advocaat of gemachtigde (zoals dat mogelijk is bij de sector kanton) (één keer griffierechtheffing) en het indienen van één verzoekschrift door meerdere verzoekers ieder vertegenwoordigd door een eigen advocaat of gemachtigde (dit is ook mogelijk bij de sector kanton maar in ieder geval bij de sector civiel in verband met de verplichte procesvertegenwoordiging). Doordat verzoekers niet voldoen aan het bepaalde in 15 lid 1, wordt het nu aldus uitgelegd dat dan meerdere keren griffierecht verschuldigd is.

---

[5] In dit verband zij er op gewezen dat in de consultatieversie van het Wetsvoorstel kostendekkende griffierechten het onderscheid rechtspersonen/natuurlijke personen komt te vervallen.

Wijze van heffing
Naar het oordeel van de Raad is niet (duidelijk) bepaald of het griffierecht in zijn geheel bij één van de verzoekers of belanghebbenden in rekening moet worden gebracht of dat dit gesplitst dient te worden tussen de verzoekers.

Ten tijde van de Wet tarieven in burgerlijke zaken (de **"Wtbz"**) lag dit anders. Voor een gezamenlijk verzoek tot echtscheiding, scheiding van tafel en bed of ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed (artikel 3 lid 6 Wtbz) gold dat van iedere partij de helft van het verschuldigde griffierecht werd geheven. Dit artikel is in de Wgbz niet opgenomen, terwijl in de MvT van de Wgbz niet is aangegeven waarom dit artikel niet meer terugkomt.

Toepasselijk tarief
Overigens merkt de Raad op dat in artikel 15 Wgbz weliswaar wordt geëxpliciteerd dat van diegenen die bij dezelfde advocaat in het geding verschijnen en gelijkluidende conclusies nemen of verweerschriften indienen, slechts eenmaal gezamenlijk griffierecht wordt geheven, maar dan wel het tarief voor de niet-onvermogenden. Dit betekent een verhoging van het griffierecht voor een onvermogende, die straks namelijk de helft van € 258,- betaalt in plaats van € 71,- of zelfs de helft daarvan.

ARTIKEL I, onderdeel K – De bijlage
In de huidige wettekst staat bij de categorie-indeling steeds de woorden "in hoofdsom". Die woorden zijn in het onderhavige Wetsvoorstel niet opgenomen. Het verdient naar het oordeel van de Raad aanbeveling dat, hetzij in de wettekst, hetzij in de toelichting komt te staan wat tot de vordering behoort, dus of behoudens de kale hoofdsom daarbij op moet worden geteld de meegevorderde, in geld uitgedrukte wettelijke rente, en de meegevorderde incassokosten, of dat deze juist niet meetellen.

ARTIKEL II, onderdeel C – Artikel 140 lid 2 Rv
In het voorgestelde artikel 140 lid 2 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (**"Rv"**) staat vermeld dat verstek kan worden verleend tegen de gedaagde die niet in het geding verschijnt, waaronder tevens wordt verstaan degene die niet tijdig het verschuldigde griffierecht betaalt. De vraag rijst of deze bepaling tevens geldt voor verzoekschriftprocedures. Als dit het geval is, verdient het aanbeveling om eenzelfde bepaling voor verzoekschriftprocedures op te nemen in Titel 3 Rv.

3) Overige wenselijke aanvullingen

In aanvulling op de hierboven genoemde verduidelijkingen acht de Raad het wenselijk om in het Wetsvoorstel en/of de toelichting tevens aandacht te besteden aan de volgende punten.

Inning van het griffierecht aan het begin van de procedure
Uitgangspunt bij het nieuwe griffierechtenstelsel van de Wgbz is inning van het griffierecht aan het begin van de procedure. In artikel 3 Wgbz is dit uitgangspunt verwoord voor dagvaardingszaken en verzoekschriften. Het verdient naar het oordeel van de Raad aanbeveling om dit uitgangspunt ook op te nemen in de artikelen 22 en 23 Wgbz, nu hiervoor – ondanks de strekking van de wet – niet expliciet de betaling aan de poort geldt. Hierdoor ontstaat onduidelijkheid of afgifte eerst na betaling kan of dient plaats te vinden. Uit de toelichting bij het Wetsvoorstel op pagina 2 laatste zin voor 2 (Toezeggingen) kan niet worden afgeleid dat deze griffierechten eerst moeten worden voldaan.

Artikel 29 Wgbz
Artikel 29 Wgbz spreekt zowel over "verschotten" als over "voorschotten" en verdient dus aanpassing. Voorts levert de formulering in artikel 29 Wgbz een probleem op ten aanzien van het instellen van verzet tegen het geheven griffierecht en verschotten bij rekening couranthouders. Het beleid binnen de Rechtspraak is dat degene die een rekening courantverhouding heeft met een gerecht geacht wordt te hebben betaald. Echter pas aan het einde van de maand ontvangt de rekening couranthouder een overzicht met de geheven griffierechten. Indien het griffierecht in de eerste week van de maand is geheven, is de verzettermijn al bijna verstreken op het moment dat de betaling bekend wordt, en voor het in de andere weken van de maand geheven griffierecht is de verzettermijn nog maar kort. Het kan naar de mening van de Raad niet zo zijn dat een partij niet-ontvankelijk is in haar verzet, terwijl de termijn al (bijna) was verstreken op het moment dat de betaling bekend werd. Mogelijke oplossingen kunnen zijn: het geven van een langere termijn, een aanvulling dat de termijn voor verzet pas begint te lopen op het moment waarop de heffing bekend was of toepassing van de hardheidsclausule.

Griffierecht kort-geding in civiele zaken betreffende waardevorderingen onder € 25.000,-
De kort gedingrechter in civiele zaken is thans ook bevoegd voor zaken met een geldvordering onder € 5.000,- en zal na de competentiewijziging per 1 juli 2011 bevoegd zijn voor zaken met een geldvordering onder € 25.000,-. Deze zaken zijn echter voor het griffierecht niet onder te brengen in een van de categorieën van de tabel met griffierechten bij de sector civiel van de rechtbank: de categorieën betreffende waardevorderingen beginnen bij € 25.000,-. Ook kunnen deze zaken niet ondergebracht worden in de tabel met griffierechten bij de sector kanton nu het geen kantonzaken zijn. Het verdient naar het oordeel van de Raad aanbeveling de tabel voor griffierechten bij de sector civiel van de rechtbank hierop aan te passen.

Vrijstellingen van betaling van griffierecht

A
In het Wetsvoorstel herziening kinderbeschermingsmaatregelen wordt voorzien in een nieuwe maatregel van opvoedingsondersteuning (mvo), die kan worden gevraagd door de Raad voor de Kinderbescherming (**"RvdK"**) of het Openbaar Ministerie (het **"OM"**). Op grond van artikel 1:243 lid 2 BW zijn verzoeken van de RvdK kosteloos. Verzoeken die het OM ambtshalve doet zijn op grond van artikel 4 lid 1 sub a Wgbz ook kosteloos. Voor die partijen is met betrekking tot het griffierecht dus geen probleem aanwezig.

Ook de ouder en degene die niet de ouder is en de minderjarige als behorende tot zijn gezin verzorgt en opvoedt kan een verzoek tot een mvo indienen. Onder huidige wetgeving moeten zij wel griffierecht betalen, als de Wgbz en de regeling daarbij strikt wordt toegepast (daarin wordt - kort gezegd - gesproken over vrijstelling van zaken verband houdende met ondertoezichtstellingen). Het is raadzaam dat voor die groep verzoekers ook wordt geregeld dat zij onder de uitzonderingen in de Wgbz komen te vallen.

B
In artikel 4 Wgbz wordt een aantal vrijstellingen van betaling van griffierecht geregeld. De Raad vraagt zich af of het wenselijk is dat aan de door de rechtbank benoemde bijzondere curatoren, die handelen in het algemeen belang, geen griffierecht in rekening wordt gebracht. Te overwegen valt dat aan de lijst van vrijstellingen van artikel 4 Wgbz de categorie "bijzonder curator" wordt toegevoegd.

De afschaffing van artikel 243 Rv en de toepassing van artikel 237 Rv
Op grond van de op artikel 37 Wet op de rechtsbijstand gebaseerde artikelen 40 en 41 van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000 worden de explootkosten die de deurwaarder maakt en de advertentiekosten van een partij die met een toevoeging procedeert, door de rechtbank voorgeschoten. Met de invoering van de Wgbz is artikel 243 Rv vervallen en int in toevoegingszaken de advocaat de proceskosten, waaronder dus begrepen de door de rechtbank voorgeschoten kosten zoals de explootkosten en advertentiekosten. Dit heeft tot gevolg dat de wettelijke grondslag voor terugvordering van door de rechtbank voorgeschoten kosten is komen te vervallen.

De Raad merkt op dat artikel 237 Rv de grondslag biedt voor het uitspreken van een proceskostenveroordeling ten gunste van de winnende partij, maar dat het artikel geen expliciet aanknopingspunt biedt voor het in het vonnis opleggen van een verplichting aan de griffier de voorgeschoten kosten terug te betalen.

Naar het oordeel van de Raad verdient het aanbeveling artikel 237 Rv zodanig aan te passen dat het mede een expliciete grondslag biedt voor een veroordeling tot betaling aan de griffier voor de voorgeschoten explootkosten en advertentiekosten. Het verdient voorts aanbeveling in artikel 237 Rv expliciet te vermelden de mogelijkheid van het innen van deze kosten via een dwangbevel zoals vroeger ook in artikel 243 Rv werd vermeld indien de voorgeschoten kosten niet worden betaald.

ARTIKEL II, onderdeel E - Artikel 254 lid 4 Rv
In het nieuwe artikel 254 lid 4 Rv wordt de toepasselijkheid van de artikelen 127a Rv en 128 Rv uitgesloten. Echter de artikelen 147 leden 2, 3 en 4 (verzet tegen verstekvonnis) en artikel 219a Rv (voeging en tussenkomst) zijn ook van toepassing in kort gedingzaken (naast bodemzaken). Nu toepassing van de artikelen 127a Rv en 128 Rv is uitgesloten in kort geding is het de vraag of dit niet ook moet gelden voor artikel 147 leden 2, 3 en 4 en artikel 219a Rv wanneer het gaat om een kort geding.

Incidenteel appel
De Raad merkt op dat ten aanzien van het incidenteel appel niets is opgenomen in de Wgbz. Het verdient naar het oordeel van de Raad aanbeveling een regeling op te nemen voor wat er moet gebeuren als de principaal appellant niet tijdig griffierecht betaalt terwijl de wederpartij harerzijds in incidenteel appel wenst te gaan. Thans wordt artikel 339, vierde lid Rv en het arrest Zoontjes/Kijlstra toegepast.

Tot slot

Indien na het uitbrengen van dit advies het Wetsvoorstel op belangrijke onderdelen wordt gewijzigd of indien uit nadere uitvoeringsregelgeving belangrijke werklastgevolgen voortvloeien, dan wordt de Raad graag in de gelegenheid gesteld daarover aanvullend te adviseren. Met het oog op de voorbereiding van de gerechten op de invoering van het Wetsvoorstel, stelt de Raad er op prijs op als hij geïnformeerd wordt over de indiening van het Wetsvoorstel bij de Tweede en de Eerste Kamer en de plaatsing van de definitieve wetstekst in het *Staatsblad*. Ook eventuele nadere regelgeving volgend op dit Wetsvoorstel met gevolgen voor de rechtspleging valt binnen het adviesrecht van de Raad. Voor zover van toepassing, ontvangt de Raad graag een adviesaanvraag voor deze nadere regelgeving.

Hoogachtend,

mr. J.C. van Dijk
Lid Raad voor de rechtspraak

b.o.